

NIEUWSBRIEF JOE ENGLISH, KUNSTSCHILDER

Dag beste kunstvriend,

Van harte dank dat u erbij was op 2 juni! Het was reeds een tijdje geleden dat wij elkaar persoonlijk hadden ontmoet. Toch wel verrassend dat zoveel (125) Vrienden en sympathisanten aanwezig waren op die mooie lenteszondag. Wie er niet bij kon zijn kan nu meegenieten van onze lustrumviering dankzij het poëtische verslag van Leen Cartreul. Alleen jammer dat onze Pc het liet afweten na het zevende verhaal van onze presentatie...

Maar goed nieuws: vanuit verschillende verenigingen kregen we de vraag om ons verhaal over "Joe English en Elisa Goedemé voor en na WO I" te brengen in de loop van najaar 2013/ voorjaar '14 op diverse locaties. Van Vlaams Brabant tot in de Westhoek brengen wij de presentatie met een aangepast verhaal volgens de streek en de aanvragersvereniging.

Naast onze PP presentatie, de nieuwsbrief en de website gebruiken wij nog een ander medium om leven en werk van Joe en Elisa te ontsluiten. Een nieuwe reeks kunst- en postkaarten met mooi maar minder gekend werk van Joe. Zoals het melancholische portret van Elisa en enkele humoristische tekeningen, waarvan er een ons doet denken aan een Brugse koetsier.

Hopelijk kunnen wij u (opnieuw) ontmoeten ergens in een Vlaamse stad bij een volgende presentatie. Volg ons via de website...zoals de Duitse soldaten vanuit de Zeppelin.

Piet De Baere
Voorzitter

Co English
secretaris

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:

Joe English, Kunstschilder vzw
Vuldersreijte 2, 8000 Brugge
www.joe-english-kunstschilder.be

Nieuwsbrieven 4 en 6 zijn ook beschikbaar in het Engels! Stuur ze door naar familie en vrienden

In dit nummer

1. Met een vzw in zee – Leen Cartreul pag. 2
2. Vrienden schrijven ons ..... pag. 4
3. De 11 kunstkaarten ..... pag. 5
4. Causerie met PPT-voorstelling ..... pag. 10
5. Presentaties: plaatsen en data..... pag. 11
6. Vrienden van Joe English ..... pag. 11

Met een vzw in zee

Zondag 2 juni 2013 was een in alle opzichten gedenkwaardige dag. Lang genoeg op voorhand (om ernaar uit te kijken!) werden we via de nieuwsbrief van de vzw Joe English, kunstschilder, uitgenodigd op een powerpoint-presentatie getiteld: Joe English en Elisa Goedemé. Deze - tot in de puntjes verzorgde - voorstelling vond plaats in de gebouwen van het Sint-Leocollege aan de Potterierei, hartje Brugge dus. Vanaf 14.00 uur werden we door een vriendelijke dame met badge, waarop J. English' bekende signatuur met klaverblad prijkte, naar de benedenzaal geloodst, waar we hartelijk verwelkomd werden door Co English, dochter Inez Vanoverschelde en Piet De Baere, initiatiefnemers van de namiddag en leden van de algemene vergadering. Op de achtergrond was Joe's schilderij "Hommage aan Peter Benoit" geprojecteerd, meteen een geslaagde opener, want links in beeld : Joe's echtgenote, de zangeres Elisa Goedemé.

Omstreeks 14.30 u. kon boegbeeld Inez voor een goedgevulde zaal van wal steken met een rustige en mooi-geformuleerde uiteenzetting over de werking en de doelstellingen van de vzw. In dit logboek viel ons op welk titanenwerk er, met zo weinig mankracht (!), sinds de prestigieuze tentoonstelling in 2008 werd verricht. In amper 5 jaar tijd kregen ze het schip van de vzw niet alleen zeewaardig, maar zelfs zeer goed opgetuigd met realisaties en samenwerkingsverbanden, mail- en sponsorbestand. We zijn ook benieuwd naar de toekomstprojecten die op stapel staan, zoals de kunstroute "op weg met Joe achter het IJzerfront", eveneens naar de biografie en het e-museum. Met Co (vurig verdedigster van het familiale erfgoed) en Piet (minzaam pedagogisch kapitein) aan het roer zouden we een goed anderhalf uur lang (niet té lang) meegenomen worden op een boeiende vaart naar het verleden van Joe English en familie in de storm der tijden. Het traject werd bepaald: een menselijk portret schetsen van Joe, familie en gezin, zijn korte loopbaan als schilder en graficus, zijn sociaal netwerk doorheen wisselende verblijfplaatsen (Brugge, Antwerpen, Roeselare, Veurne, Nieuwpoort, St. Malo, De Panne...).

Met een vloedgolf van goed doordachte feitenkennis overspoelde Piet De Baere (what's in a name !) zijn publiek, maar het verhaal (beter gezegd : de vijf verhalen of modules) was te ijzersterk gestructureerd om erin te verdrinken. Even overtuigend als ontroerend stalde het bootsteam de lading menselijke documenten uit, van brieffragmenten tot uitstekend beeldmateriaal, uit zowel familiearchief als schitterende katalogoog (van o.a. Paul De Baere) en ... de vlag dekte de lading !

Een meesterlijk werkstuk vonden we ook de film die de jonge Sam (Co's zoon) Vanoverschelde van zijn overgrootouders maakte. Zo kregen we in Joe het beeld te zien van een waarachtig mens, "zonder beslag of pretentie", zowel bedeesd als "met de natuurlijke begaafdheid om kopstuk te spelen" (niet noodzakelijk tegenstrijdig!), humoristisch en (zelf)relativerend, religieus geïnspireerd, sociaal bewogen, trouw aan familie, land en volk, maar vooral dienstbaar met talent en kunst, om zoals Käthe Kollwitz "zu wirken in einer Zeit, in der die Menschen so ratlos und hilfsbedürftig sind". Die dienstbaarheid (zijn motto) kenmerkte hem reeds in zijn jeugd als illustrator voor de studenten, later voor de Frontbeweging en voor Dr. Daels.

Geschoold aan verschillende academies, kende hij zijn klassiekers (Memling, Delacroix ...) maar ook kunstenaars-tijdgenoten (E. Claus, F. Knopff, P. Benoit ...). Met verve (letterlijk en figuurlijk !) haalde hij tweemaal de 2de "Prijs van Rome" binnen en een 1ste (Godecharle) Prijs met "de mensheid op zoek". Naarmate zijn onderwerpen algemener werden (van intimistische familieportretten naar landschappen en "mystische" stadszichten), groeide ook zijn bekendheid, met als hoogtepunt: "Onze Lieve Vrouw van de IJzer", een troostend lichtbaken. Onvermoed getalenteerd bleek hij ook als graficus met vlagontwerpen (vlaggen waren een traditie van het huis English) en met humoristische prenten (die de vergelijking met Ensor ruimschoots doorstaan!). Even begaafd, op muzikaal vlak dan, was zijn echtgenote Elisa Goedemé, zowel pianiste (met voorkeur voor Grieg) als veelbelovende zangeres, maar ...

Toen raasde de grote storm over Europa, die alles en iedereen zou uiteendrijven: Elisa op de vlucht voor het gevaar in Antwerpen, Joe op doortocht doorheen o.a. Boezinge, Nieuwpoort, Diksmuide, de Panne, Saint Malo ... Die periode - hij was reservist en later opgenomen in de "section artistique de documentation de l'armée belge en campagne" - was er een van bedrieglijke rust . Hij mocht weliswaar schilderen, maar werd

ook gescheiden van Rafke (het zoontje, geboren op 11 maart 1915, dat hij nooit zou zien!), van Lieveke, zijn dochtertje, en van zijn vrouw... allen drenkelingen van die grote schipbreuk van de tijd.

Net toen vielen de boordinstrumenten uit, ondanks Co's feilloze navigatie, wat aan Piet de oneliner ontlokte dat "schoonheid ligt in het niet-perfecte". Hoe toepasselijk was het: schoonheid ondanks ... voortijdig afgebroken leven, onvoltooide kunst van Joe en Elisa! Meegesleept in de maalstroom van tijd en verhaal en nog onder de indruk, ging het publiek tenslotte ook van boord, na een verdiend applaus voor de equipe.

Onderweg naar Spermalie, in een poging de betrokkenheid van het publiek te verklaren, werd de universele dimensie van dit familieverhaal duidelijk: ook wij zijn "de mensheid op zoek", reizigers in de tijd, met onze individuele geschiedenis overgeleverd aan de collectieve geschiedenis, beide grotendeels ongrijpbaar.

Na een rondgang door de mooi gerestaureerde pandgangen van het Spermalieklooster gaf Piet - op eigen terrein - toelichting bij Mariabeeld en prachtig-sobere kruisweg van Sam Devriendt, vriend van Joe. Op de minitoonstelling in de feestzaal konden we nog grafisch werk van Joe bewonderen, kunstkaarten van zijn werk kopen, de collecte- en ideeënbus spijzen en... ons overgeven aan de gezelligheid van het feest. Die heuse receptie met witte roosjes op tafel en charmante bediening, waar de wijn rijkelijk vloeide en de verbondenheid groeide, was een schot in de roos. Het geheel, met andere modules dan, is voor herhaling vatbaar, drink inclusief (met dank voor het gulle onthaal!).

De initiatiefnemers slaagden "met vlag en wimpel" (om in Joe's sfeer te blijven) in hun even nobel als verdienstelijk streven getalenteerde voorouders recht te doen en hen te behoeden voor de vergeetput van de tijd. Want ... wie in de diepzees van het voorouderlijk verleden duikt, vindt schatten. We wensen Co en Piet en de vzw heel veel genoegen en moed toe in de zoektocht ernaar.

Leen Cartreul

P.S. De ideeënbus (goed idee van de algemene vergadering) suggereerde vrijblijvende financiële ondersteuning voor de komende projecten (rek. 121-0405563-84) en vroeg suggesties ter verbetering (alsnog op te sturen aan co_english@euphony.net.be). Vermits de website professioneel is, de nieuwsbrieven inspirerend en de kunstkaarten schitterend geselecteerd, hebben wij slechts één suggestie : een extra kunstkaart maken van onze favoriet: het schilderij "Het afscheid" (blz. 33 in de catalog - gelukkig nog te koop) omwille van de menselijke dramatiek en ... de aanzet tot vernieuwing.

Vrienden schrijven ons

Naar aanleiding van het artikel in nieuwsbrief 13 “Joe English in de storm tijdens WO I” kregen wij zeer interessante reacties waarvan we u graag volgende drie laten lezen:

Pentekening voor de gebroeders Van Raemdonck

In verband met de pentekening voor de gebroeders Van Raemdonck schreef Walter Deconinck: “dat Pater Lodewijk Van Gelder aan Joe English de aanwijzingen gaf voor het samenstellen van deze tekening. Hijzelf zag de Gebroeders in elkaars armen, een andere persoon (Withof) zag een Van Raemdonck met Amé Fiévez in de armen.” Terecht merkte Walter op: “Ik denk dat de waarheid wellicht nooit achterhaald zal worden”. Wij gebruikten het begrip “mythe” om aan te geven dat het verhaal toch wel gebaseerd is op een ware gebeurtenis.

Clemens, Oscar, Joe en de zee.

Peter Verplancke signaleerde ons het bestaan van een reisverslag geschreven door Oscar Dambre en opgedragen aan Clemens Delandtsheer in juni 1917. Wat wij nog in vraag stelden wordt hierin bevestigd. Op 1 juni 1917 maakten Clemens en Oscar samen een “Verlofreisje” naar de “Nez de Jobourg” op ongeveer 25km van Cherbourg. In één dag legden zij deze afstand (heen en terug, 50 km) af. Deels te voet deels met een postkoets, zij waren pompaf toen ze rond 24u terug kwamen in hun hotel. Het reisverslag verscheen in een of andere krant onder de titel “Sic vita fugit” (wat gaat het leven snel voorbij... Oscar knipte dit uit en kleefde het in een schriftje aangevuld met een getekende reisroute en tien foto's, waarvan wij enkele dubbels terugvonden in het archief van Joe. In geuren en kleuren beschrijft de soldaat student Germaanse talen de woeste schoonheid van de natuur in de baai van Ecalgrain bij de gevaarlijke rotsen van Goury. De storm van de oorlog hadden zij ver achter zich gelaten! “O, als men die meeuwen, door de lucht ziet wieden, dan wou men ook vleugels hebben om mede te klimmen in het ruim en hooger die eindeloosheid te aanschouwen en te genieten...”

Van Blauwvoet tot Grote Golf

Jan en Leen Watté ontleenden ons de tentoonstellingscatalogus “*Oriental Fascination, 1889-1915. Het Japanisme in België*” (2008, Brussel). In onze vorige nieuwsbrief legden wij het stoutmoedige verband tussen de tekening van Joe en de houtsnede van de Japanse kunstenaar Hokusai “de Grote Golf”. Niet alleen de inhoudelijke, ook de vormelijke verwantschap wordt bevestigd tussen deze 2 voorstellingen. In deze publicatie vindt men op blz. 103 de voorstelling van 3 postkaarten (9 x 14cm) getekend door Gisbert Combaz (1869 – 1941) getiteld: “De Zee”. Deze tekeningen werden reeds in 1899 getoond in een tentoonstelling van “La Libre Esthétique” in Brussel en in een reeks van 12 kaarten uitgegeven. Joe liet zich duidelijk inspireren door de tekeningen van Combaz voor het ontwerp van ons briefhoofd. Biografisch gezien lijkt het ons goed mogelijk dat Joe in 1899 de tentoonstelling heeft bezocht. Later zou hij zelf deelnemen aan een tentoonstelling in Brussel. Werden deze kaarten daar toen verkocht? Of kreeg hij die tijdens WO I van iemand ter inspiratie? Boeiende onderzoeksvragen... want Joe gebruikte wat hij zag. In het postmodernisme wordt dit “citeren” genoemd. Hiermee stellen wij de vraag naar de originaliteit van vele kunstenaars. “Vaak waren het de beste kunstenaars die leerden van de Japanse meesters” (Jan Van Hove in: De Standaard 2.07. 2008.

De evolutie van Joe's Kunst in 7 kunstkaarten en 4 postkaarten (deel 2)

De eerste uitgave van de kunstkaarten kende een groot succes. Naar aanleiding van het 5 jarig bestaan van onze vzw bieden wij u twee nieuwe reeksen aan met schilderijen of pentekeningen van Joe.

Reeks 1 : zeven dubbelgevouwen veelkleurige kunstkaarten (K 1 tot 7)

Reeks 2 : vier enkele zwart-wit postkaarten (P 1 tot 4)

Bij elke kaart geven wij een beknopte toelichting over betekenis en context van het schilderij of de tekening. Met verwijzing naar de tentoonstellingscatalogus "Joe's Kunst" (2008) of naar een van de nieuwsbrieven. De kaarten omvatten de volledige periode waarin Joe als graficus en kunstschilder heeft gewerkt van 1899 >>> 1918. Zo bieden wij u een uniek overzicht van de evolutie in zijn korte maar rijke kunstcarrière.

K-1. Gudrun wachtend op Herwig, 1908, olieverf op doek, 148,5 x 168, gesign.r.o.

Joe maakte dit vrij grote schilderij naar aanleiding van de Rodenbachfeesten die plaats vonden in 1909 toen het standbeeld van Rodenbach ingehuldigd werd in Roeselare. Het romantische drama "Gudrun" (1882) werd toen opgevoerd. Hij toont ons een vrouwelijk personage dat trouw bleef uit liefde voor haar verloofde Herwig die uit plichtsbesef ten strijde trok. In het vierde bedrijf "Duinen langs de Noordzee" schrijft de auteur: "*Gudrun verschijnt in den achtergrond op de duinen, komt met slepende gang, in droefheid verslonden, langzaam langs de duinen tot bij den voorgrond links en zet zich op de duinrand. Onbeweeglijk, den blik staal en sterlings zeewaarts gericht*". Deze poëtische beschrijving van Gudrun was voor de schilder Joe een dankbaar decor. Hij kon de situatie treffend in een impressionistische stijl weergeven. Waarschijnlijk verkoos Joe dit fragment omdat hij er zich psychologisch mee verwant voelde. Zijn verloofde Elisa moest ook lang op hem wachten vooraleer zij huwden in 1910.

In 2008 was het precies 100 jaar geleden dat Joe dit symbolistisch werk realiseerde. Daarom stond

het als icoon van de tentoonstelling over "Joe's Kunst" op plooi folder, affiche, banners en cataloguskaft.

K-2. Stilleven met bloemen in Delftse vaas, 1899, cat.1, olieverf op doek, 60 x 74,4

Wat wil Joe in dit voor ons éérste bekende werk uitdrukken? De pyramidale opbouw ervan wijst op een drievoudige boodschap. De bloemen (dahlia's) in de Delftse vaas (in impressionistische toetsen) op het in leder ingebonden gesloten boek, omgeven door een goudgeel doek en een lauwerkrans op de tafel, tonen ons duidelijk zijn kundigheid. Vervolgens toont Joe in het schilderspalet met uitgestreken olieverfkleuren en een bundel borstels: "ik wil kunstschilder worden". Wat bedoelt hij met het plaasteren hoofd? Tijdens de tentoonstelling werd het ons duidelijk: dit is het hoofd van één van de slaven van Michelangelo. Waarmee Joe ons aangeeft dat hij steeds zal blijven in de leer gaan bij belangrijke beeldende kunstenaars.

Het is een sleutelwerk waardoor wij de schilderij van Joe beter kunnen begrijpen. Hij was pas zeventien maar hij wist wat hij wilde. Met dit werk als proefstuk mocht hij verder

studeren in Antwerpen, met de aanbeveling van Edmond Van Hove, leraar aan de Academie van Brugge.

K-3. Elisa Goedemé, aquarel, 25 x 17, gesign. r.o. (1911), cat 41

Dit is een portret van de vrouw van de kunstenaar in Jugendstilstijl. Elisa geboren in 1876 te Antwerpen en overleden te Brugge in 1926, zien wij dikwijls terug in de schilderijen van Joe. Hij leerde haar kennen tijdens zijn studieperiode in Antwerpen. Zij was de dochter van Karel Goedemé, bekend als uitbater van “De Volksvriend” (Volkstheater aan de Visberg).

Zij kreeg een muzikale opleiding aan de muziekacademie van Antwerpen onder leiding van Peter Benoit en werd pianiste en kunstzangeres. In 1910 huwde zij met Joe en volgde hem naar Brugge. Opvallend in dit tedere portret van Elisa is de tondo op de achtergrond. Hij bewonderde haar en hield zielsveel van haar. In 1912 werd hun dochter Lieveke geboren toen zij aan de Verversdijk woonden. Hun zoon Jozef-Raphaël (Rafke) werd geboren in maart 1915. Gescheiden door de oorlog heeft Joe hem nooit gekend.

Elisa trad geregeld op als zangeres en gaf pianoles zowel in Brugge als Antwerpen. Na WO I speelde zij een belangrijke rol in de beginperiode van de IJzerbedevaarten en bij het tot stand komen van het eerste Memoriaal, de

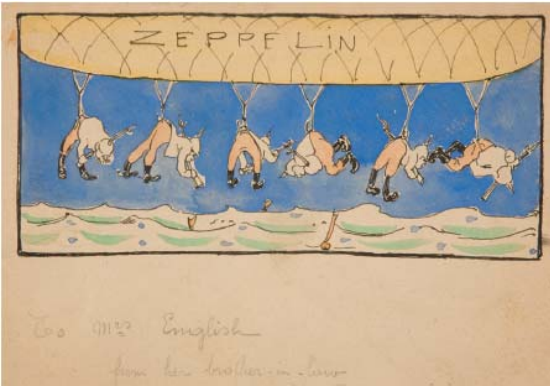
IJzertoren. Men hield rekening met haar mening en standvastigheid als geëngageerde vrouw en echtgenote.

K-4. Hommage aan Peter Benoit, olieverf op doek 70 x 91, (1912) cat 43 (fragment)

Het volledige schilderij kreeg de titel mee bij zijn eerste tentoonstelling op het Brusselse Salon “Doe Stil Voort”. Een van de werken van Joe waarin hij schilderkunst en muziek samen brengt. Het is een eerbetoon van Joe en Elisa, twee Vlaamse kunstenaars, aan **Peter Benoit** de prins van de Vlaamse muziek die *“zijn volk leerde zingen”*.

Op dit fragment (linkerzijde van het schilderij), zit Bertha Van Oye aan het klavier. Zij was gehuwd met Dr. Raphaël Rubbrecht, oogarts in Brugge. Elisa Goedemé, echtgenote van Joe volgt over de schouder van haar leerlinge de partituur. Of zingt Elisa en wordt zij begeleidt door Bertha? Achter Elisa staat een rekje met partituren en een vaasje met bloemen. Een scène die zich waarschijnlijk afspeelt ten huize van de familie Rubbrecht tussen Molenmeers en de St.-Annarei in Brugge. Elisa legde zich toe op het uitvoeren van het werk van bekende componisten en was een toegewijde pianolerares.

K-5. Zeppelin. Humoristische tekening, 11 x 5 cm (1916-17?), cat. binnenzijde kaft.

Getekend met pen en chinese inkt, met waterverf ingekleurd bovenaan op de voorzijde van een briefomslag (12 x 9,5 cm). Geen postzegel of stempel, niet dichtgekleefd. Onder de tekening geschreven in potlood door Joe: "to Mrs. English from her brother-in-law Joe English, Belgian soldier 7.10.16 de ligne. 55 comp. Belgium".

Zes Duitse soldaten hangen boven een onstuimige zee met een haak door hun uniformbroek aan een Zeppelin. In gevechtsgewaad met pinhelm, geweer en zwarte laarzen. Werden zij opgevist? Het zijn precies spartelende vissen die aan de haak geslagen zijn. Het zijn zes verkenners! Zij bestuderen het woelige water in alle houdingen en richtingen.

Wij veronderstellen dat er in deze omslag een persoonlijk engels geschreven briefje stak van Joe aan Stella Burns, de echtgenote van broer Willy. Het werd toegevoegd aan een pakketje briefkaarten die Joe opstuurde aan het gezin English-Burns die in Canada woonde.

"Leve de Zeppelin!" Wordt het liedje op school nog altijd met enthousiasme gezongen?

Die sigaarvormige luchtballon werd in 1899 voor het eerst gebouwd door Ferdinand Von Zeppelin. Bij het begin van WO I bouwden de Duitsers elf zeppelins en gebruikten die voor verkenningsvluchten. In de nacht van 24 op 25 augustus 1914 werd voor het eerst in de geschiedenis een stad -Antwerpen- vanuit de lucht gebombardeerd door een zeppelin. Opgeroepen als reservist ter verdediging van de fortengordel verbleef Joe er tijdens de eerste oorlogsweken. Had hij daar kennis gemaakt met het luchtschip? De bijna geruisloze zeppelins doken op vanuit het niets en veroorzaakten grote paniek.

K-6. Zomerlandschap, olieverf op doek, 38 x 30, niet gesign., niet gedat.(1918?) cat. 53

Centraal tussen twee naar links buigende reien waaibomen zien wij een viertal menselijke figuurtjes op een weg die naar rechts afbuigt. Links wordt het silhouet van een hoeve gesuggereerd. Rechts in de verte enkele lage woningen. Joe schilderde zijn landschappen meestal als decor van een verhaal.

Geregeld kwam Joe vanuit Veurne langs de Lovaart in de streek van Alveringem, Oeren en Fortem. Het kanaal werd uitgebouwd als laatste verdedigingslinie tussen de IJzer en Ieper. Rond de dorpskernen die versterkt werden als hoofdstunpunten werden tientallen kleine veldschansen gebouwd rond de boerderijen. Er bestaat een luchtopname van de redoute op het kruispunt van de Kwellemolenstraat en de Oerenstraat in Alveringem. Deze redoute werd gedurende de ganse oorlogsperiode onderhouden en uitgebouwd.

Op basis van het gebruikte materiaal, foto's en biografische gegevens veronderstellen wij dat dit juweeltje van Joe een impressie weergeeft van een mooie zomeravond met als decor de redoute op de achtergrond. Het zou een van zijn laatste schilderijen kunnen zijn...? Joe overleed op 31 aug. 1918. Bezoek dit mooi stukje Vlaamse natuur met de wandelgids van: Henk Schaut (red.), *Archeologische wandelroute in Alveringem. Van Sint-Ricquers naar (H)oeren*, 2006, 38pp. met illustraties en een wandelkaart.

K-7. O.L.Vrouw van de IJzer, 82 x 87, gesign. r.o. Joe English, B 183, 4C (midden 1916), cat p 87-89

Dit schilderij is het religieuze icoon van de Vlaamse soldaten achter het IJzerfront.

Op vraag van hoofdaalmoezenier Marinis van het Belgisch leger, illustreerde Joe English het "Misen gebedenboek van de Vlaamse soldaat" (1916). In dit pocketboekje dat een zeer ruime verspreiding kende tekende hij voor het eerst "O.L.Vrouw van de IJzer" met twee slapende soldaten (zonder geweren). Joe was toen 34 jaar.

Midden het oorlogsgeweld en de miserie aan het IJzerfront werkte hij hetzelfde ontwerp uit op groot formaat (82 x 87 cm). Bij gebrek aan goed materiaal schilderde hij dit kunstwerk op bruin korrelig inpakpapier. Hij tekende de figuren met houtskool en kleurde het in met waterverf. Op de achtergrond zien wij de onderwatergelopen IJzervlakte tussen Nieuwpoort en Boezinge (bij Ieper).

O.L.Vrouw zit in de loopgrachten op zandzakjes, haar kind staat recht op in haar schoot. Haar mantel breed uitgespreid over twee slapende Belgische soldaten links en rechts tegen haar aangeleund (elk met een geweer). Het is een zogenaamde "mantelmadonna", een verwijzing naar het Ursulaschrijn van Memling in Brugge.

Het Jezuskind met wijd open gespreide armen in kruisvorm, zegt in een symbolisch gebaar "*kom tot mij*". Een meesterwerk.

Zijn vriend-soldaat aan het front, Filip De Pillecyn schreef: "Het innigste wellicht wat Joe zelf heeft voortgebracht. De moedergedachte en de moederlijke liefde, verheven en tevens nader bij ons gebracht. 't Zoeken naar een hoekje waar 't stil, warm en liefdezoet is"

P-1. Tijl, Joe als bode in de loopgraven, 10 x 6, zakkalender (1917), gesign. r.o.

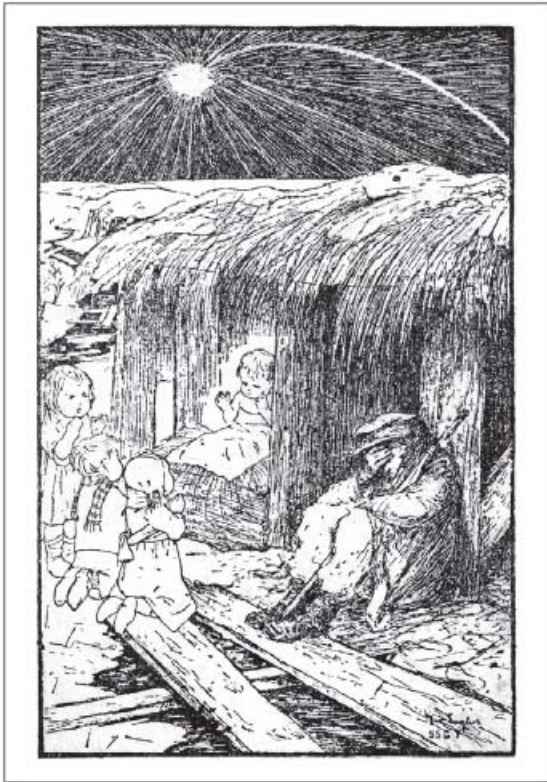
Wat was de oorspronkelijke functie en betekenis van deze tekening?

Tijdens WO I was Joe secretaris van het SKVH (Secretariaat der Katholieke Vlaamse Hoogstudenten) in Veurne achter het IJzerfront. Voor de jaren 1918 en 1919 werden twee handige zakkalenders verspreid: 4 kantjes, dubbel gevouwen. Op de voorkant de tekening, binnenin de dagen van het jaar, 1 januari tot 31 december met vermelding van heiligen en feestdagen, op de rugzijde doel en werking van het SKVH.

Waar nu de "Frontzate" loopt, de fietsroute tussen Diksmuide en Nieuwpoort, stapte Joe verkled als Tijl. Hij loopt wat voorovergebogen, glimlacht guitig van onder zijn kapmantel en deelt boeken uit aan de soldaten in de loopgraven. Zijn boodschap is duidelijk: "**Eendracht baart macht**" staat er op de leeuwevlag met wimpel. Onderaan Joe's lijfspreuk "**Ik Dien**".

Met een vleugje humor stelt de kunstenaar zijn talenten ten dienste van de Vlaamse soldaten aan het IJzerfront.

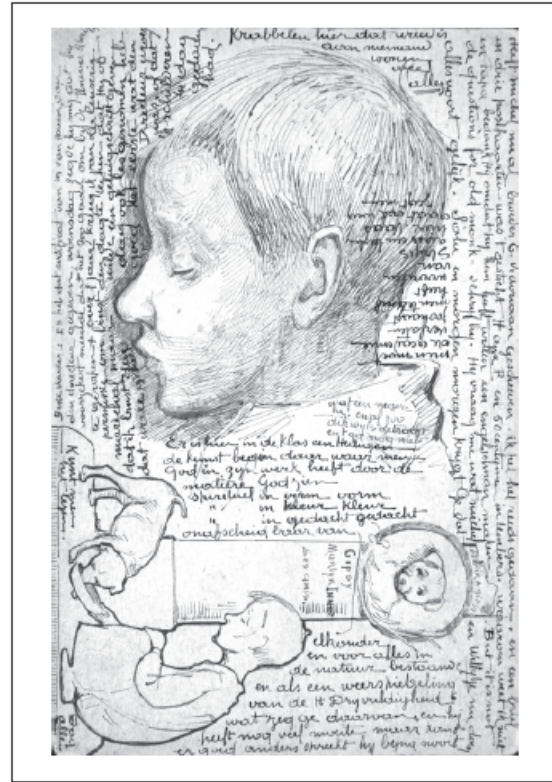

P-2. Kerstnachtvisioen, de “Belgische Standaard”(dec. 1915), gesign. r.o. Joe English 55 C 7

Eenzaam houdt een soldaat de wacht in de loopgraven tijdens de kerstnacht. Bij het licht van een vuurpijl krijgt hij een visioen. De ster van Bethlehem verlicht een schuilplaats waarin het Kindeke Jezus het bezoek krijgt van 3 kinderen. Kunnen wij ons identificeren met de man die verlangt naar vrede en naar het samenzijn met zijn familie? De dichter P. Van Moerlande gaf de drie kinderen ook een naam. Lieveke en Rafke, de twee kinderen van Joe. De derde naam Goeleke is het hoofdpersonage uit het Kerstverhaal geschreven door René Vermandere en geïllustreerd door Joe. (Ons Volk Ontwaakt, dec.1911).

Joe tekende deze eenvoudige en volkse afbeelding als een variatie op het thema van “het Kerstbestand” tussen Duitse en Belgische soldaten in de winter van 1915. De “Belgische Standaard”, de oorlogskrant verspreidde deze tekening op een briefkaart achter het IJzerfront. Ook vandaag nog blijft het één van Joe’s meest gekende en ontroerende tekeningen.

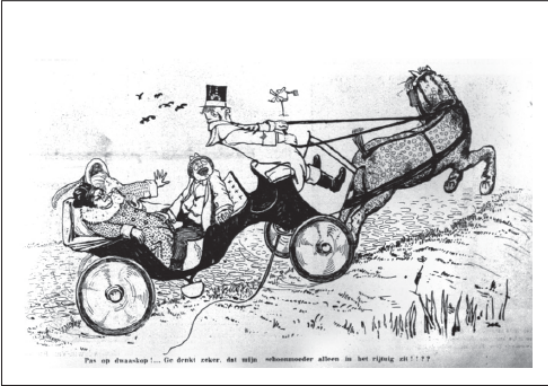

P-3. Patrick en Gipsy, pen en chinese inkt op postkaart (1902) cat. nr. 64

Het is een van de oudst bewaarde briefkaarten van Joe. Hij was negentien jaar en studeerde pas aan de academie van Antwerpen. In zijn minuscule handschrift schreef hij aan zijn vader rondom het getekende portret van zijn jongste broer Patrick met zijn hondje Gipsy.

De geschreven teksten staan er op het eerste gezicht chaotisch door elkaar. Maar als wij het kaartje ronddraaien volgen alle tekstdelen elkaar vrij logisch op. Waarom schreef hij geen brief? Waarschijnlijk wilde hij de aandacht trekken van het hele gezin English, groot en klein, via dit gezelschapselletje.

In nieuwsbrief 5 staat de volledige tekst met uitleg. Joe hield van ironie en humor, zowel in zijn tekeningen als in zijn brieven. Hier in telegramstijl dus bedoeld voor ingewijden. Zien we een vormgelijkenis tussen dit grafzerkje van Gipsy uit 1902 en het Heldenhuldezerkje dat Joe in 1916 ontwierp? Een schattig kaartje met een schat aan informatie.

P-4. “Pas op dwaaskop...”, humoristische tekening gepubliceerd in “*Ons Volk-Ontwaakt*”, 27 jan. 1912, gesign. “Joe”

De volledige tekst luidt: “Pas op dwaaskop!... Ge denkt zeker dat mijn schoonmoeder alleen in het rijtuig zit!?!?”

Op een landweg wordt het paard met open koets opgeschrikt door een windmolentje. De koetsier met hoge hoed op de bok viert met beide handen strak de teugels en laat zijn zweep vallen. In de koets zitten drie “English-personages”. Een deftig geklede heer die de koetsier iets toeschreeuwt. Twee warm ingeduffelde dames, waarschijnlijk moeder en dochter houden zich in paniek vast. Dit is één van de spotprenten van Joe waar hij dames en heren van stand op de korrel neemt.

Tussen 1911 en februari 1914 verschenen niet minder dan 29 dergelijke ondeugende tekeningen van Joe in bovenvermeld tijdschrift. Daarin gaf hij een boeiend beeld van de kleinburgerlijke samenleving. Typisch voor Joe is dat tekening en tekst complementair zijn. Voor en tijdens WO I was hij een voorloper en grondlegger van dit genre in Vlaanderen. Na WO I werd deze spotprentkunst verder gezet door “Joz” De Swerts in “*Pallieter*”.

Causerie met PPT-voorstelling

Joe English, kunstschilder (1882-1918) en Elisa Goedemé kunstzangeres (1876-1926)

De bedoeling van deze causerie is *kennis te maken* met de mens Joe doorheen zijn korte maar rijk gevulde loopbaan. Als kunstschilder, illustrator, humoristisch tekenaar, als ontwerper van vlaggen voor het huis English en van sluitzegels voor de soldaten tijdens WO I. Met zijn familie, zijn opleiding in Brugge en Antwerpen, zijn deelname aan prijskampen en feestvieringen, zijn sociaal netwerk via brieven en foto's. Hij huwde in 1911 met Elisa Goedemé, Antwerpse pianiste en zangeres. Met de beslissing die hij nam in 1901, de gevolgen ervan voor zijn gezin in 1914 en later als frontsoldaat in Veurne. Wij leren Joe beter kennen als geboren Bruggeling, die na WO I als IJzersymbool werd gewaardeerd, maar die voor alles kunstschilder wilde zijn.

Sprekers: Piet De Baere en Co English, ijveren samen met de VZW Joe English, kunstschilder voor de bewaring en ontsluiting van het historisch erfgoed van Joe English en Elisa Goedemé.

www.joe-english-kunstschilder.be

Wenst u deze presentatie op te nemen in het jaarprogramma van uw vereniging ?

Neem dan contact op met : Co_english@euphony.net.be 051.50 10 96 gsm. 0476 38 40 05

Bij de infrastructuur van de zaal moet volgende aanwezig zijn:

Beamer, geluidsinstallatie (liefst draadloos), 2 micro's, C.D.speler (indien mogelijk)

Laptop aanwezig ? gelieve ons dit te melden.

Sprekers vergoeding algemeen = 150,00 €

+ verplaatsingskosten per km. (Buiten de Brugse of Diksmuidse regio)

Overzicht van presentaties over “Leven en werk van Joe English & Elisa Goedemé”

Datum	Plaats	Vereniging
19 nov 2013	Brugge/St Michiels	Davidfonds St.-Mich. / St.-Andries
27 dec 2013	Brugge	Vrienden Musea Brugge
13 jan 2014	Brugge	Neos St.-Kruis
10 maa 2014	Leuven	Seniorama
25 april 2014	Diksmuide	Vlaamse Westhoekvrienden (VI@s)

Nieuwe en vernieuwende steunende vrienden van Joe English

Maes - Luyts Roger & Machteld	Nieuwpoort
Vanhecke – Delaere Joris & Roos	Oostende
De Hantsetters-Vanhalst Marc & Bea	Koksijde
Willems –Rosseel Jean-Marie & Bernadette	Jabbeke
Galle-Lescrauwat Carlos & Lieve	Brugge
Brutin – Basin Marc & Majanne	Koksijde
Decoene Paulette	Diksmuide
Verscheure-Verfaille Pol & Mia	Brugge
Desmet Ivan & Frieda	Oostende
Pyson-Dejonckheere Ronald & Roza	Oostende
Couvreur Georges	Rumbeke

Ondergetekende : naam, voornaam, adres en handtekening.

.....
.....

Bestelt hierbij ..... reeks(en) 7 kunstkaarten (K 1 tot 7) = 14€per reeks

Bestelt hierbij ..... reeks(en) 4 postkaarten (P 1 tot 4) = 8€per reeks

(2 €per kaart) verzendingskosten inclusief vanaf minimum bestelling van 1 reeks

En schrijft €..... over op rekening 121-0405563-84 van de vzw Joe English, kunstschilder,

met vermelding: ..... ex. kunstkaarten J.E.